

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2010

GESKIEDENIS – EERSTE VRAESTEL ADDENDUM

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie addendum bestaan uit 12 bladsye.

VRAAG 1: WAAROM EN HOE HET DIE VSA IN DIE VIËTNAMESE OORLOG BETROKKE GERAAK?

BRON 1A:

Die Domino-Teorie

GESKREWE BRON:

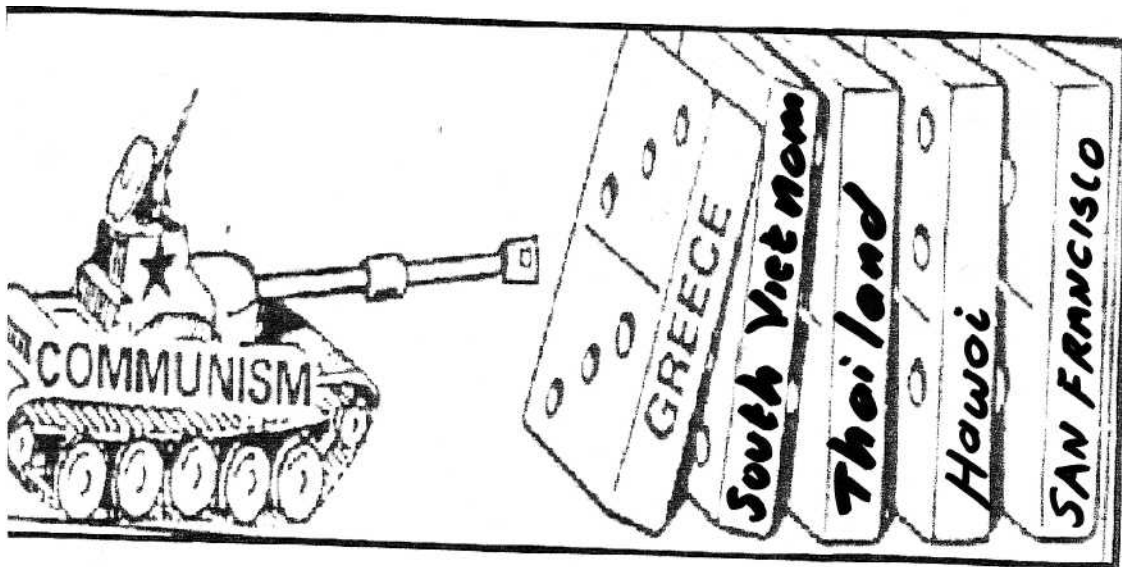
Beide Presidente Kennedy en Johnson het geglo in die Domino-Teorie en wou hê dat die VSA die verspreiding van kommunisme na Suid-Viëtnam stop. So ook President Nixon.

“[Viëtnam is]...die hoeksteen van die Vrye Wêreld in Suidoos-Asië, die hoeksteen tot die boog, die vinger in die dyk.” (Senator John F Kennedy, 1956)

“Indien ons nie die Rooies in Suid-Viëtnam stop nie, sal hulle môre in Hawaii wees en volgende week sal hulle in San Francisco wees”. (President Lyndon Johnson)

VISUELE BRON:

Die VSA het geglo dat wanneer een land kommunisties sou word, dit soos 'n domino word wat omval en die ander domino omslaan en sodoende kommunisme versprei na daardie land, totdat die VSA direk bedreig word.

Bron: Viva History, Graad 12, bl. 39

ENGELS
Communism
South Vietnam
Greece
South Vietnam
Hawaii

AFRIKAANS
Kommunisme
Suid-Vietnam
Griekeland
Suid-Viëtnam
Hawaii

BRON 1B

Nog 'n standpunt oor die Domino-effek:

Die teorie is gebruik om Amerika se betrokkenheid in Viëtnam te regverdig.

Die verlies van Viëtnam met Laos aan die weste en Kambodja in die suidweste sou beteken die oorgawe aan kommunisme en die oorheersing van miljoene mense. Materiaal sou dit beteken die verlies van waardevolle afsetting van sink en groot verskaffing van rubber en rys. Dit sou beteken dat Thailand wat grondgebied tussen haarself en Rooi China gehad het, se hele oostelike grens oop so wees vir kommunistiese toegang en aanval. En indien Indo-China sou val, sou nie net Thailand nie, maar Burma en Maleisië ook bedreig word, met addisionele risiko vir Oos-Pakistan (nou Bangladesj) en Suid-Asië asook die hele Indonesië.

Bron: History for All, Grade 12, Macmillan, bls.54-55

BRON 1C

Robert McNamara, die VSA Sekretaris van Verdediging, verduidelik waarom hy die stuur van troepe na Viëtnam ondersteun:

Eerstens is dit 'n eenvoudige feit dat Suid-Viëtnam, 'n lid van die vrye wêreld-familie, daarna strewe om haar onafhanklikheid teen kommunistiese aanvalle te bewaar. Tweedens het Suidoos-Asië groot betekenis in die toekomstige verdediging van die VSA. Vir Hanoi is die onmiddellike doelstelling beperk: verowering van die Suide en nasionale unifikasie. Vir Peking (Beijing), sou 'n oorwinning van Hanoi die eerste stap wees vir China se uiteindelijke oorheersing van die twee Viëtnams en Suidoos-Asië en na die eksploitasie van nuwe strategieë in ander dele van die wêreld.

Bron: In Search of History, Grade 12, bl. 36

BRON 1D

"Viëtnamisering" was die Amerikaanse beleid wat die spandering van groot bedrae geld op bewapening en opleiding van die Suid-Viëtnamese ingesluit het, en die geleidelike onttrekking van Amerikaanse weermagtroepe om die Suid-Viëtnamese toe te laat om hul eie geveg te veg.

'Indien hierdie seun van jou werklik is, hoekom moet ons hom elke keer opwen?'

Twyfel oor Nixon se beleid van Viëtnamisering - die Guardian,
3 Mei 1972

Bron: Twentieth Century World Affairs, Jack Watson, bl.273

ENGELS
Vietnamisation

AFRIKAANS
Viëtnamisering

**VRAAG 2: WATTER SOSIO-POLITIEKE EN EKONOMIESE STRUKTURE
HET KENIA NA ONAFHANKLIKHEID GEVORM?****BRON 2A****Kenia het 'n kapitalistiese benadering vir haar ekonomie verkies**

Kenia is 'n goeie voorbeeld van 'n Afrika-land wat 'n kapitalistiese roete vir ontwikkeling gevolg het. In sy boek, *Africa since Independence: A Comparative History*, maak Paul Nugent daarop aanspraak dat Kenia se begin van kapitalisme teruggevoer kan word na die vernietiging van die Mau Mau-rebelle en die grond hervestiging wat gevolg het na onafhanklikheid. Baie belangrik, die groot handelsplase wat aan blanke setlaars behoort het, is nie na onafhanklikheid op verdeel nie en baie van die land se swart elite het groot aandele bekom in die ekonomiese groei.

President Kenyatta se eerste regering na onafhanklikheid, het verseker dat Keniane wat goeie bande met die regering gehad het, gedeel het in die land se besighede, industrieë en landbousektore. Terwyl Kenia 'n kapitalistiese land was in sy aanmoediging van buitelandse belegging en privaatbesit, is daar een aspek van Keniaanse lewe wat ooreenstem en dit was harambee – 'n Swahili-woord wat beteken 'laat om saam trek' of selfhelp. Dit het aangetoon dat die Keniaanse regering nie in 'n posisie was om alleen sy sosiale verpligtinge na te kom nie. Die plaaslike bevolking is aangemoedig om harambee toe te pas. Dit het plaaslike gemeenskappe aangemoedig om hulle eie skole, klinieke en ander fasiliteite met regeringshulp te voorsien.

Bron: Shuters History, Grade 12, bl.72

BRON 2B

'n Brief aan die redakteur van Kenia se koerant, Daily Nation, gedateer 21 Mei 2003, wat harambees ondersteun.

In die belang van ons land, moet harambee voortgaan

Die standpunt wat Narc (National Rainbow Coalition)-wetgewers geneem het oor harambees (vrywillige befondsing) moet herdink word. Gedurende die Mombasa Forum oor Ekonomiese Herstel en Werkskepping en die Nayuki afsondering, het die meeste LVs (Lede van die Volksraad) geargumenteer dat harambees afgeskaf moes word.

Dit is waar dat elemente binne die Kanu-regering die edele gees van harambee besmet. In plaas daarvan om saam te werk tot voordeel van die agtergeblewenes in die gemeenskap, het hulle hulself onwettig verryk en slegs sommige van die buit bygedra tot die harambees. Dit is ook algemeen vir gewone skelm senior staatsamptenare om talle karate voor te berei en in hul kantore te hou waar hulle donasies vra by wie ook hulp soek. Hoofmanne en assistent hoofmanne dreig mense se kuikens en ander waardevolle goed in die naam van harambee. Slegter nog, die groot bedrae wat ingevorder word kon nie oor rekenskap gegee word nie. Harambee is egter die hart van hierdie volk. In sy toespraak tydens sy inswering as eerste minister op 1 Junie 1963, het Mzee Kenyatta gesê: 'Baie van ons mense ly aan siekte. Baie is arm verby uithou. Soos ons deelneem in die swier en omstandighede en soos ons vrolik is hierdie tyd, onthou dit. Ons ontspan voor die harde werk wat kom. Ons moet hard werk om ons vyande te beveg – onkunde, siektes en armoede. Ek gee julle dus die oproep harambee!...'.

In die vroeë 1960's, het harambees mense bygestaan om hul lewens te verbeter. Geld is ingevorder deur selfhelp. Selfs na die lugbrug-inisiatiewe van Tom Mboya en Julius Kano, kon sommige studente nie hul opleiding begin nie, want hulle kon nie geld insamel nie. Harambees het hulle uitgehelp...In die 1970's is die instituut vir gevorderde wetenskap en tegnologie gebou deur harambees...Baie harambee-skole is deur kleinboere gebou. Teen 1965 was 'n derde van sekondêre skole harambee...

Opicho J Mabonga
Kenyan Education Staff Institute
Nairobi

Bron: Making History, Grade 12, bl. 59

BRON 2C

Hierdie skets deur William Kentridge, 'n beroemde Suid-Afrikaanse kunstenaar, toon 'n lid van die 'Wabenzi'. In Oos-Afrika het mense sinies verwys na ryk politikusse, besigheidsmense en amptenare as 'Wabenzi' as hulle in duur Mercedes Benz motors gery het.

Bron: In Search Of History, Grade 12, bl.85

VRAAG 3: WATTER VORME VAN BURGERLIKE PROTES HET IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA (VSA) PLAASGEVIND GEDURENDE DIE 1960's?

BRON 3A

Een van die grootste gebeure van die Burgerregtebeweging was die opmars na Washington in 1963 toe meer as 250 000 mense aan 'n vreedsame betoging teen segregasie deelgeneem het. Hierdie uittreksel is uit die nou beroemde 'I have a Dream'-toespraak wat voor die skare by die Lincoln gedenkteken gelewer is:

...ons kan nooit tevrede wees as ons liggame, swaar van moegheid van reis, nie toegang kan kry in die motelle van ons hoofweë en die hotelle van ons stede nie. Ons kan nie tevrede wees as die basiese beweging van 'n Neger van 'n klein ghetto na 'n groter een is nie. Ons kan nooit tevrede wees as 'n Neger in Mississippi nie kan stem nie en 'n Neger in New York glo hy het niks om voor te stem nie. Nee, nee, ons is nie tevrede nie...

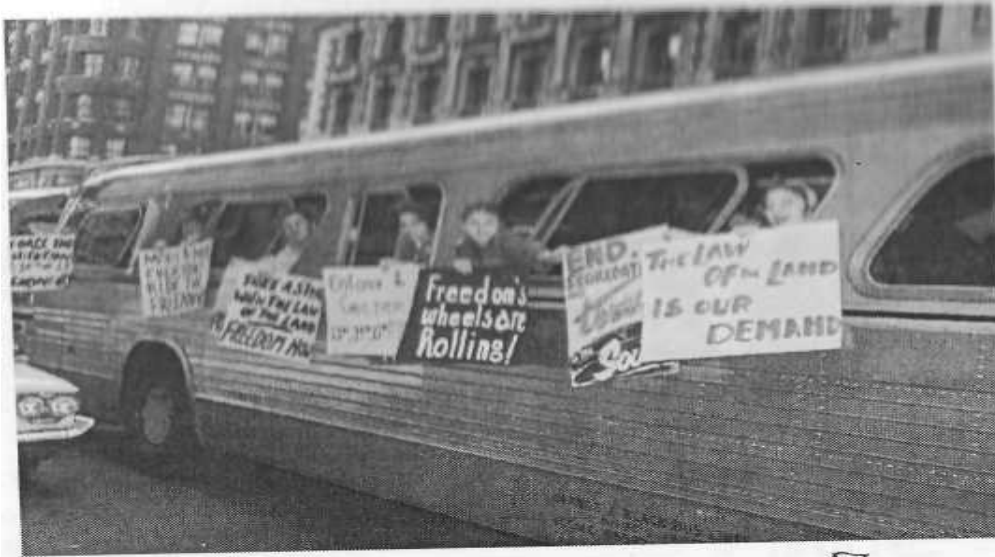
...1963 is nie 'n einde nie, maar 'n begin...Daar sal geen rus of rustigheid in Amerika wees voordat die Neger nie burgerregte ontvang het nie. Die warrelwinde van opstand sal steeds die fundamente van ons land ruk totdat die helder dag van geregtigheid aanbreek. Maar...terwyl ons ons regmatige plek opeis, moet ons nie verkeerd optree nie. Ons moet nie ons dors na vryheid les deur uit die beker van verbitterheid en haat te drink nie...Die wonderlike nuwe militantheid wat die Negergemeenskap oorspoel het, moet nie meebring dat ons alle wit mense wantrou nie, want baie van ons wit broers besef, soos duidelik is uit die feit dat hulle vandag hier is, dat hulle lot met ons s'n verbind is en hul vryheid onlosmaaklik met ons s'n verbind is. Ons kan nie alleen voortgaan nie.

Ek het 'n droom dat hierdie volk eendag sal opstaan en die ware betekenis van sy oortuigingsbelydenis...'dat alle mense geskep is om gelykwaardig te wees' sal uitleef. Ek het 'n droom dat eendag, op die heuwels van Georgia, die seuns van voormalige slawe en die seuns van voormalige slawe-eienaars saam om 'n tafel van broederskap sal sit. Ek het 'n droom dat my vier klein kindertjies eendag binne 'n volk sal lewe waar hulle nie geoordeel sal word op die kleur van hulle velle nie, maar op die waarde van hulle karakter...[So dat eendag] wanneer God se kinders, swartmense en witmense, Jode en nie-Jode, Protestante en Katolieke sal kan hande vat en die ou Negro-spiritual saamsing: "Free at last! Free at last! Thank God Almighty we are free at last"

Bron: New Africa History, Graad 12, bl. 81

BRON 3B

Hierdie foto toon jong Vryheidsryers wat per bus vertrek van New York om na Washington DC te gaan. Kyk na die slagspreuke en eise op die plakkate.

Bron: History for All, Grade 12, bl.137

BRON 3C

“VRYHEID SOMER”: Studente was belangrik vir die organisering van Burgerregtebeweging in die Suidelike-state. Vrywilligers het kursusse georganiseer vir stempresedures.

Kieserregistrasie is in 1964 georganiseer deur CORE, NAACP en SNNC. Die doel was om Swart Amerikaners in Mississippi te registreer, wat op daardie tyd die swakste rekord in die land gehad het, met minder as 7% registrasie. Geletterdheidstoetse en ander soortgelyke roetine hindernisse is gebruik om swartes te weerhou om te stem. Dertig “Vryheidsskole” is in dorpe in Mississippi opgerig. Die respons was geweldig. Skole, huise van vrywilligers en swart kerke het onder aanval gekom. Donsy vrywilligers is geslaan deur skare blankes of polisie offisiere. Die moorde op die burgerregte aktiviste Goodman, Chaney and Schwerner, het glo plaasgevind op aanbeveling van die Ku Klux Klan, en het ontevredenheid regoor Amerika versprei. Meer as 70 000 kollege studente het uiteindelik aangesluit by die ywer van kieserregistrasie.

Bron: Viva History, Grade 12, bl.126

VRAAG 4: WATTER IMPAK HET DIE IDEES VAN SWARTBEWUSSYN OP SWART STUDENTE IN SUID-AFRIKA GEDURENDE DIE 1970's GEHAD?

BRON 4A

DIE SOWETO-OPSTAND:

Die onluste is ontken deur 'n opvoedkundige aangeleentheid – die instelling van Afrikaans as medium van onderrig.

Uittreksel:

16 Junie 1976 – Die Studente Opstand

“Hoewel die hoofrede van die betogings op 16 Junie die regering se besluit was in verband met die gebruik van Afrikaans, was die leerlinge wat deelgeneem het aan die 1976-opstande beïnvloed deur ander idees en gebeure.”

Visuele bron:

Studente betoog, Soweto, 16 Junie 1976

Bron: Geskiedenis vir 'n Nuwe Geslag, bl. 117

BRON 4B

Suid-Afrika se Jessica Sherman het 'n proteslied deur die Amerikaanse liedjieskrywer Pete Seeger, aangepas om die situasie in Soweto te beskryf.

Wat het jy vandag in die skool geleer?

Wat het jy vandag in die skool geleer,
Liewe klein kind van my?
Ons het geleer dat die Weste altyd die beste is,
En wit is altyd reg,
En dat ryk en arm altyd so sal wees,
En dit is wat ons almal vry maak.

En wat het jy vandag in die skool geleer,
Liewe klein kind van my?
Dat opvoeding geleenthede bring,
In hierdie gevorderde era,
Maar ons eindig op om in fabrieke te werk,
Vir 'n armsalige weeklikse salaris.

Wat het jy vandag in die skool geleer,
Liewe klein kind van my?
Ons het geleer dat traangas ons oë brand,
Ons het geleer hoe polisie-honde byt.
Ons het geleer dat knuppels ons bene breek,
En ons het geleer hoe om te baklei.

Wat het jy vandag in die skool geleer,
Liewe klein kind van my?
Dat agitators ons opstook,
En ons almal mislei,
MAAR ons kan dink en ons kan sien,
En ons wil vandag veranderinge hê.

Bron: Geskiedenis vir 'n Nuwe Geslag, bl. 154

BRON 4C

Steve Biko lewer kommentaar oor die rol van Swartbewustheid tydens die Soweto-opstande:

Waar is die bewys van ondersteuning onder die jong mense vir (BPC) Swartbewussyn Konvensie? In een woord Soweto! Die moed, toegewydheid, sin van doelgeregtigheid en die duidelike ontleding van die situasie – alles hierdie dinge is definitief 'n uitvloeisel van die idees van swartbewussyn onder jong mense in Soweto en elders. Inderdaad, dit is nie kwantitatief ontleedbaar nie. Dit is so dat die mag van 'n beweging lê in die feit dat dit inderdaad die gewoontes van mense kan verander. Hierdie verandering is nie die gevolg van dwang nie, maar toegewydheid van morele oortuiging. Dit is wat deur die jong mense gegaan het. Hulle besef dat hulle nie deel met alle daagse brood-en-botter sake nie.

Bron: In Search Of History, Grade 12, bl. 147

ERKENNINGS

Uittreksels en visuele bronne, wat in hierdie addendum gebruik is, is uit die volgende publikasies geneem:

- Bottaro, J et al. 2007. *In Search of History* (Oxford University Press)
Claire, H et al 2007. *Making History* (Heinemann)
Dlamini, N et al. 2007. *Shuter's History Grade 12* (Shuter & Shooter Publishers)
Dugmore, C et al 2007 *Viva History* (Vivlia Publishers)
Friedman, M et al. 2007. *Looking into the Past* (Maskew Miller Longman)
Graves, F et al 2007 *Moments in History* (Juta Gariep)
Spencer, J et al. 2007. *New Africa History* (New Africa Books)
Biko Steve. *SASO Newsletter, We Blacks 'I write what I like'*, September 1970.
Basil Davidson 1994 *Modern Africa*, Pearson.
Watson, Jack, *Twentieth Century World Affairs*